

בס"ד. לכבוד עורכי הקובץ התורני עץ חיים.

מנהג קהל עדת ישורון בנ"י. בזמן צאה"כ הוא ע"פ האופק

הגיעי לידי קובצים האחרונים, ובו ראיתי דיון ארוך ומקיף בענין זמן מוצאי שבת, ובו בירור באופן וסדר נפלא שמנהג רוב כלל ישראל בזמן צאה"כ הוא ע"פ האופק, וברכתי עליו ברכת הנהנין, וכן המנהג בקהל עדת ישורון ע"פ הוראת הרב ברויאר והרב שוואב זצ"ל, שזמן מוצ"ש היה 45-50 דקות אחר השקיעה, וכן המנהג היה בכל ארץ אשכנז, ויפה עשו שטרחו לבאר זמן הנהוג ברוב תפוצות ישראל.

ולהשלמת הענין ראיתי לנכון לציין להקוראים הנכבדים שיחיו

מה שהביא בס' שרשי מנהג אשכנז (המכורגר, ח"ד פתח דבר עמ' 24) שבתו של הרב ברויאר זצ"ל סיפרה לו, שהאדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בעל דברי יואל שיגר את דיין קהילתו רבי ישראל שמעון פוזן זצ"ל אב"ד שאפראן להפציר ברב ברויאר להנהיג בקהלתו קהל עדת ישורון בניו יורק את זמן של ר"ת (ע"ב דקות), בנימוק שבשמירת שבת דאורייתא אין לסמוך על דעת מקילים, ר"ש היה יליד פראנקפורט שדבק בשיטת החסידות, והרב ברויאר זכר היטב את אביו, הדיין הותיק של קהל עדת ישורון בפפ"ד רבי גרשון פוזן זצ"ל, וכאשר סיים ר"ש פוזן לשטוח את דבריו על נכונות דעתו של ר"ת ועל החובה לציית דווקא להוראתו, אמר לו הרב ברואר נחרצות 'לפי דבריך היה אביך מחלל שבת!'.
הכותב וחותם בברכת צלח ורכב על דבר אמת

יעקב הירש

ניו יארק יצ"ו

בעזה"ש"ת. לכבוד חברי המערכת היקר והחשוב קובץ עץ חיים שע"י חסידי באבוב.

תפלת הצדיקים בשבת עבור החולים

ראיתי בקובץ חודש אדר ב' מערכה נעים שכתב הרב ישראל אלטר גרובייס שיח"י מבית שמש בענין תפלת הצדיקים

של ה', ויכירו וידעו כי הקול קול אחד ויאמינו בה' ובמשה אמונה שלימה, שכל מה שאומר להם משה הוא פי הקב"ה בעצמו, ויצא הדופי מלבבם וכו', עכ"ל, (ע"ש באריכות איך שמבואר הכל בהרבה פסוקים בטוב טעם), - ומסיים שם (סוף בית ג') וז"ל: ועפ"י לבואר מ"ש ויאמר משה אל העם דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות, וכו', ולפי הנ"ל יאמר שהנה כאשר שמעו ישראל את משה מדבר אליהם בקולו של ה' והכירו וידעו ששכינה מדברת מתוך גרונו, נמצא שיכולים לשמוע דברי אלקים חיים מפיו של משה ולא יצטרכו למות, כאשר סברו שימותו אם ישמעו מפי ה', אז אמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה אותו הדבר עצמו שרצינו לשמוע מפי ה', ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות ללא צורך, עכ"ל, עיי"ש.

[ועפ"י דברי ספר ארץ צבי הנ"ל, הוספתי ביאור בדברי הר"ר העשיל זי"ע שעליו סובבים דברי הח"ג הנ"ל, שמרע"ה לא דיבר אל הסלע, כיון שידע ששכינה מדברת מתוך גרונו, והלא המים צריכים להנתן ע"י שליח, ולא ע"י הקב"ה, אכן מאחר שנסתלקה שכינה ממנו, ע"י שכעס ואמר שמעו נא המורים, שוב היי יכול לדבר, ויהי ע"י שליח, עיי"ש, ולהנ"ל י"ל, דהנה כאן רצה הקב"ה שיתקדש שמו הגדול לעיני כל ישראל, וכמ"ש יען לא האמנתם בי להקדישני, וי"ל שמשרע"ה עשה כעין "עבירה לשמה", דהיינו ששפיר ידע והכיר בעצמו שנסתלקה שכינה ממנו, ועכ"ז הכה ולא דיבר אל הסלע, והיינו כיון דאמר בדעתו שלא יתכן שדוקא בעת שמתקדש שמו הגדול יתברך, יכירו וידעו כולם שאין קולו כתמול שלשום ואינו קול ה', ויתמהו וישאלו מה זאת, ויבינו שאין השכינה מדברת מתוך גרונו, זאת לא רצה בשום אופן, כי אז אדרבה לא יתקדש שם שמים, כי יאמרו איך יתכן שבזמן גדול כזה ירד משה רבינו ממדריגתו והבן, על כן העדיף שלא לדבר כלל, והעיקר שלא יראו שנפל ממדריגתו, והבן].

בן ציון גרינפעלד

ברוקלין נ"י

מסטרעטין לא כתבו פ"נ כלל רק באו לשם הזכרה. ב. תמוה לי קצת למה לא ענה הרה"ק מבעלזא ג"כ פשט זו של מי שיש לו חולה בתוך ביתו וכו'. ג. המקרה של הרבי מסטרעטין קרה כמה שנים אחר הסיפור של השר שלום מבעלזא זי"ע, המקרה של השר שלום היה בשנת תקצ"ז והרבי מסטרעטין הוכתר לאדמו"ר רק בשנת תר"ד. ושמא בדרך אפשר י"ל שהוא בהא תליא, דהנה אחר המקרה שהיה אצל השר שלום ראה מהרש"ק שאצל האדמו"רים אין הפקירות לבוא מתי שרוצים ולחלל את הש"ק ומן הסתם רצה לראות כאן ג"כ מה יהיה התוצאה והופתע עם ישוב באופן אחר, כ"ז י"ל בדרך אפשר.

הנה לא באתי רק להעיר כדי להגדיל תורה ולהאדירה וחפץ ה' בידכם יצליח להפיץ תורת החסידות ביתר שאת וביתר עוד ולקרב הגאולה וכמו שכתב הבעש"ט הק' זי"ע במכתבו הידוע לגיסו הרה"ק ר' גרשון מקיטוב זי"ע ונזכה עוד שנה זו לבניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל בב"א.

כ"ד הכו"ח לכבוד הקובץ הנכבד

יצחק הכהן מאשקאוויטש

ברוקלין נ.י. יצ"ו

בס"ד. לכבוד מערכת הקובץ הנפלא 'עץ חיים' [ע"ש זקננו הגה"ק מצאנז זי"ע].

בענין זמן תפילת מנחה

ראיתי בקובץ ז' בענין זמן תפילת מנחה, ואמרתי להעלות על הכתב אשר שמעתי בענין זה, ואקוה שיהא להקוראים קורת רוח מזה.

א [שמעתי מהרב החסיד המפורסם רבי אהרן ברוך ענגדלענדער ז"ל שבבעלזא היו מתפללים מנחה בין 69 ל72 מינוט אחר השקיעה, וסיפר שפ"א הראה הרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ל לחסיד א' קטע א' בסי' מלא הרועים שבו כתוב 'שצריכים להתפלל תפלת מנחה במאוחר', ואח"כ החסיד לא היה יכול למצוא קטע זה במלא הרועים.

בשבת עבור החולים וגופא דעובדא שהיה אצל אא"ז השר שלום מבעלזא זי"ע כששבת שבתו בבראד בשנת תקצ"ז ובעיצומו של יום הש"ק הגיע שליח מזלאטשוב עם פ"נ להזכיר חולה ודבר זה היה עפ"י הוראת אחד מדייני העיר ורבה של בראד הגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל חרה לו על החילול שבת וכתב מכתב חריף לזלאטשוב ובסופו של דבר החולה נתרפא. וברצוני להעיר לכם שכע"ז קרה אצל זקני האדמו"ר ר' אברהם מסטרעטין זי"ע וגופא דעובדא מובא בספה"ק דגל מחנה יהודה וז"ל:

פעם אחת היה איש אחד מבראד חולה ושלח אצלו [להרה"ק מסטרעטין] שליח מיוחד בשבת לבקש רחמים על החולה וכאשר הגיע הדבר הזה להרב הגאון דשם [מהרש"ק זצ"ל] היטב חרה לו על הדבר הזה לחלל שבת. ואחר איזה שבועות בא הרה"ק הנ"ל [מסטרעטין] לבראד על ש"ק והלך בשבת על קידוש להרב המגיד דשם. אז היתה שעת הכושר ושאל הרב המגיד איך שהחסידים שלו היו מחללים השבת כי אינו יודע שום היתר לחלל שבת לשלוח שליח בשבת חוץ לתחום. השיב לו הרה"ק הנ"ל הלא הוא גמרא מפורשת שמותר לשלוח שליח בשבת לחכם לבקש רחמים. השיב הרב המגיד ואמר אני איני זוכר הגמרא הזאת. אמר לו הרה"ק הנ"ל אמרינן בגמרא (כ"ב קטז.) מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. והנה מבואר בשו"ע (א"ח סי' שכח סעי' י') כי באם רופא מומחה נותן רפואה לחולה מסוכן מותר לחלל שבת. ובאמת מנין אנו יודעים שהרופא ביכלתו לרפאות. הוא מבואר בגמרא (ברכות ט.) ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות. ועתה הלא הדברים ק"ו בכאן לענין הרופא כתבו חז"ל שניתן רשות ולא חובה פסקינן בשו"ע שמותר לחלל שבת אבל אצל החכם אמרינן בגמרא בפירוש ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שהוא לשון חוב בוודאי מותר לחלל שבת לענין זה לילך לחכם שיבקש עליו רחמים. והרה"ג המגיד הודה לדבריו ונתן לו תשובות חן ושיבח את הדבר. עכ"ל בספה"ק דגל מחנה יהודה.

וברצוני להעיר כמה נקודות א. שמא בסיפור זה שקרה עם הרבי